

Rekenhof

Personeelsbesparingen in de diensten van de Vlaamse overheid

.....

Voorstelling verslag Vlaams Parlement

20 februari 2024

AUDIT PERSONEELSBESPARINGEN

- 1 Auditthema en aanpak
- 2 Besparingsdoelstellingen en resultaten
- 3 Impact van de besparingen
- 4 Aanbevelingen

<https://monitor.ccrek.be/>

Werking
monitor

Overzicht
variabelen

Monitor opvolging aanbevelingen

Filter beleidsdomein

- Niets geselecteerd -

Select All Deselect All

Economie, Wetenschap en Innovatie

Onderwijs en Vorming ✓

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Filter publicatiejaar

2017 tot 2017

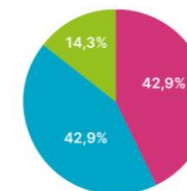
Zoekfilter

Zoek op woord

Wis alle filters

Exporteer data

Beoordeling opvolging aanbevelingen

■ Nog geen actie ondernomen en nog geen voornemen tot uitvoering
■ Voornemen tot uitvoering
■ In uitvoering

Overzicht aanbevelingen

Toon 25 vermeldingen

Beleidsdomein	Auditrapport	Publicatiejaar	Aanbeveling	Geplande uitvoering volgens minister	Beoordeling door Rekenhof	Datum laatste beoordeling
Onderwijs en Vorming	M-decreet en de zorg in het gewoon onderwijs	2019	Sensibiliseren van scholen, CLB's, ondersteuningsnetwerken en pedagogische begeleidingsdiensten om de maatregelen van de scholen in fase 0, 1 en 2 van het zorgcontinuüm concreter te omschrijven en uit te werken.	2019	Voorstellen tot uitvoering	7 september 2021
Economie, Wetenschap en Innovatie	Odysseusprogramma - Aantrekken van excellente onderzoekers uit het buitenland	2020	Als Vlaanderen meer buitenlandse top-professoren wil aantrekken, is het wenselijk dat de Vlaamse overheid, rekening houdend met het dubbele doel van brain gain en reversed brain drain, doelstellingen bepaalt voor het aantal groep I- en groep II-onderzoekers en het aandeel buitenlandse onderzoekers in het Odysseusprogramma.	Niet meegedeeld	Nog geen actie ondernomen en geen voornemen tot uitvoering	12 december 2021
Economie, Wetenschap en Innovatie	Odysseusprogramma - Aantrekken van excellente onderzoekers uit het buitenland	2020	De Vlaamse overheid dient de minimale aanstellingspercentages voor de Odysseusonderzoekers op te nemen in het betrokken besluit.	Niet meegedeeld	Nog geen actie ondernomen en geen voornemen tot uitvoering	12 december 2021

AUDITTHEMA EN AANPAK

Situering van de audit

Audit op vraag van Vlaams Parlement (motie 12 januari 2022)

[...] te gelasten met een onderzoek naar de uitvoering en de impact van de personeelsbesparingen bij de Vlaamse overheid sinds 2019. Hierbij ligt de focus op een 360 gradenevaluatie van de impact van de besparingen op de kwaliteit van de dienstverlening, de opvolging van de beleidsvoorbereiding en -uitvoering, de werkbaarheid, het diversiteitsbeleid en het uitbestedingsbeleid

Voorwerp

- Derde personeels- en budgettaire besparing voor de diensten van de Vlaamse overheid (DVO): 2020-2024

Onderzoeksvragen

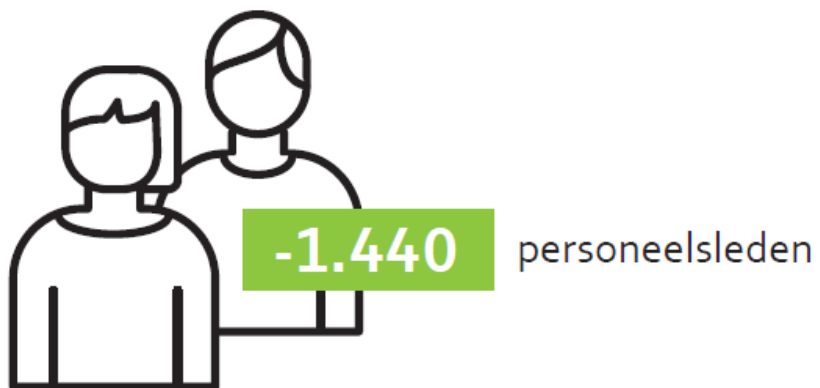
1. Zijn de opgelegde besparingen op het personeel en de loonkredieten voor de periode 2020-2024 doelgericht onderbouwd, aangestuurd en georganiseerd?
2. Verloopt de realisatie van de besparingen zoals opgelegd?
3. Wat is de impact van de besparingen op de performantie van de Vlaamse overheid als dienstverlener en als werkgever?

Methodiek

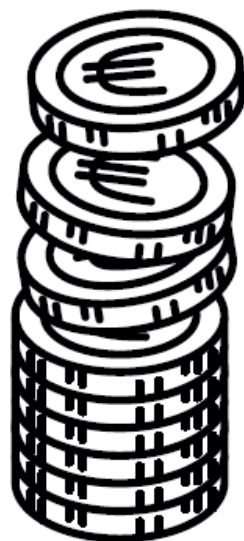
- Analyse beleidsdocumenten en gegevens van AgO
- Gesprekken
- Online bevraging entiteiten

BESPARINGSDOELSTELLINGEN EN RESULTATEN

Besparingsdoel van de Vlaamse Regering tegen eind 2024

= **5%** van het personeelsbestand

Jaarlijkse besparing op loonkredieten

= **52.000** euro
per bespaard personeelslid

1. Beleidskader besparingen 2020-2024

Onderbouwing van de besparingsdoelstelling

- Beperkt toepassingsgebied : Diensten Vlaamse Overheid
  - = 2/3 van totaal aantal personeelsleden van Vlaamse deelstaatoverheid
- Niet gebaseerd op personeelsbehoefteplannen en kerntakenanalyses
  - 1/3 van verwachte pensioneringen per entiteit = 1.440 koppen
  - wel specifieke personeelsgroepen van de besparingen vrijgesteld
  - VR: besparen door efficiëntie !

Besparingsdoel personeel per entiteit

1. Beleidskader besparingen 2020-2024

Besparing op loonkredieten

- Besparingen op personeel en op loonkredieten zijn niet op elkaar afgestemd
- Tegen 2024 jaarlijks 75 miljoen euro minder budget
- Personeelsbesparingen houden geen rekening met de beschikbaarheid en aanwezigheid personeel

Opvolging doelstellingen

- Kwantitatieve opvolging van de besparingen

➤ *Opzet besparingen in essentie kwantitatief en weinig aangepast aan specifieke situatie van entiteiten.*

2. Uitvoering van besparingen

Realisatie van te besparen personeelsaantallen

- Startsaldo **24,5%**
    - in koppen, niet in budget
  - Midden 2023 **99%**
    - -1431 personeelsleden gerapporteerd
-
- Bijkomende aanwervingen buiten besparingsdoelstelling
    - buiten besparingsdoelgroep +439
    - na akkoord Vlaamse Regering voor bijkomende opdrachten +697
    - via externe financiering +126

Personeelsaantallen binnen de DVO - Update juni 2023

	2019 (update 2022)	30/06/2020	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022	30/06/2023
DVO	29.011¹	28.855	28.858	28.802	29.119	29.336
Uitgesloten personeelsgroepen	3.746	3.787	3.849	3.956	4.153	4.185
Besparingsdoelgroep		25.068	25.009	24.846	24.966	25.151
Gedetacheerde personeelsleden		-101	-101	-110	-122	-125
Dubbeltellingen		-82	-79	-95	-103	-93
Op te volgen besparingsdoelgroep	25.509	24.885	24.829	24.641	24.741	24.923
Neutralisaties						
BVR		-4	-48	-118	-429	-697
Externe projectfinanciering		-109	-115	-130	-130	-126
Instroom arbeidshandicap/chronische ziekte		-11	-15	-26	-54	-65
Gerapporteerd personeelsaantal in opvolging	25.467	24.761	24.651	24.367	24.128	24.035
Gerapporteerde besparing op personeelsaantal		701 (49%)	811 (56%)	1.100 (76%)	1.339 (93%)	1.431 (99%)

➤ *Nieuwe (al dan niet tijdelijke) aanwervingen compenseren gerealiseerde personeelsbesparingen*

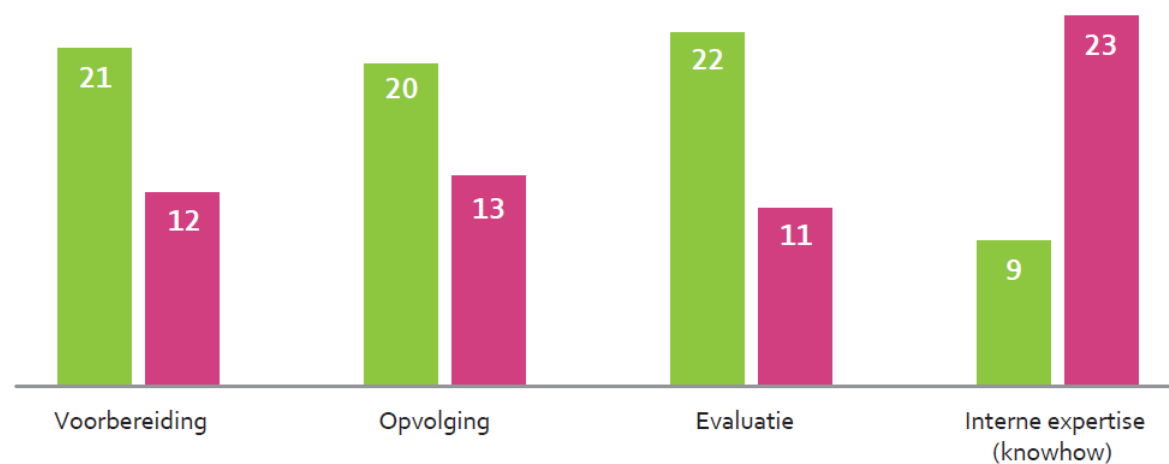
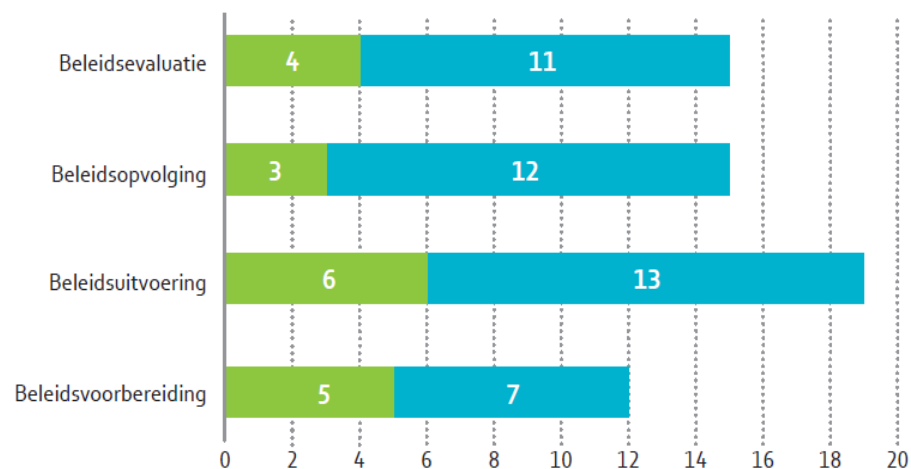
2. Uitvoering van besparingen

Invulling van personeelsbehoeften

- Personeelsplan
- Interne mobiliteit
- Herplaatsing
- Inzet van derden = uitbesteding
  - toename kosten voor uitbesteding
  - onderbouwing uitbesteding beperkt
  - kosteneffectiviteit van uitbesteding niet bewezen
  - geen strategisch afwegingskader

2. Uitvoering van besparingen

Uitbesteding van taken en beheer ervan

2. Uitvoering van besparingen

Uitvoering efficiëntiemaatregelen

- Geen monitoring
- Administratieve lastenverlaging
  - geen impact op personeelsbehoefte
- Gemeenschappelijke dienstencentra
  - verminderen taken entiteiten gedeeltelijk
- Digitalisering
  - beogen betere dienstverlening ; helpt besparingen niet
- Kerntaken en fusies
  - weinig focus

Figuur 1 – *Beleidstheorie besparingen*

Bron: Rekenhof

➤ *Efficiëntiemaatregelen niet structureel toegepast ifv besparingen*

IMPACT VAN DE BESPARINGEN

3.1 Impact op het personeel

- Er zijn geen aanwijzingen dat de besparingen leidden tot naakte ontslagen of meer ambtshalve pensioneringen
- De personeelsbesparing leidde niet tot een gewijzigde samenstelling van het personeelsbestand
  - Niveau A, B, C, D
  - Statutair/contractueel

Wijzigingen in samenstelling personeel zijn niet het gevolg van doelgerichte besparingen maar van andere beleidskeuzes

3.1 Impact op het personeel

- De personeelsbesparing leidde wel tot
  - meer gedwongen uitstroom
  - minieme toename van het aandeel personen met een handicap of chronische ziekte
  - iets meer voltijds werk bij sommige entiteiten

3.2 Impact op de werkbaarheid voor het personeel

Tabel 4 - Personeelsaantal en personeelsratio's in de besparingsdoelgroep (inclusief van besparingen uitgesloten personeel)

	2014	2019	2020	2021	2022
Personeelsaantal	100%	100%	100%	100%	100%
Beschikbaarheidsratio	89,1%	89,0%	89,5%	90,5%	89,6%
Prestatiegraad	74,9%	72,1%	74,2%	73,1%	71,9%

- In VTE is er 10% minder personeel dan het personeelsaantal
- Afwezigheid door ziekte, arbeidsongeval of familiale redenen neemt toe

3.2 Impact op de werkbaarheid voor het personeel

Tabel 6 – Evolutie van de afwezigheid wegens ziekte in de DVO¹⁴⁵

	2014	2019	2020	2021	2022
Ziekteafwezigheidspercentage	6,8%	8,2%	7,5%	7,4%	7,9%
Gemiddelde meldingsfrequentie	2,3	2,3	1,6	1,6	2,1
Gemiddelde ziekteduur	11,0	12,5	16,6	15,9	12,8
Aantal langdurig zieken (>1jaar)*					
% van het totale personeelsaantal	0,4%	0,7%	1,3%	0,9%	0,9%
% van de totale beschikbaarheid	0,6%	1,2%	2,0%	1,7%	1,5%
Deeltijdse prestaties om medische redenen*					
Aantal personeelsleden		0,3%	2,6%	1,6%	2,1%
Aantal werkdagen		11,2	42,2	39,8	38,5

Bron: <https://overheid.vlaanderen.be/bedrijfsinformatie/ziekteafwezigheidspercentage>; *data AgO over langdurig zieken en deeltijdse prestaties om medische redenen (Vlimpers)

- Aantal langdurig zieken en deeltijdsen om medische redenen meer dan verdubbeld
- Aantal ziektedagen en onbeschikbaarheid meer dan verdubbeld

3.2 Impact op de werkbaarheid voor het personeel

- De opgelegde besparingen hielden onvoldoende rekening met de werkbaarheid voor het personeel
- Algemene tevredenheid blijft hoog, met
  - Wisselend beeld over vormingsmogelijkheden en motivatie
  - Werk-privébalans eerder verminderd
  - Werkdruk en werkstress quasi unaniem verslechterd door personeelsbesparingen;

3.3 Impact op de dienstverlening

- Entiteiten volgen de impact van de besparingen op hun dienstverlening niet systematisch op
- Door onvoldoende gegevens kon het Rekenhof de evoluties in de dienstverlening door de besparingen niet eenduidig vaststellen

AANBEVELINGEN

4.1 Aanbevelingen

Nood aan:

1. een overkoepelend en toekomstgericht project die de kerntaken van de VO bepaalt;
2. een strategisch en operationeel kader voor een onderbouwde afweging van de inzet van derden voor overheidstaken. Dat kader moet de interne knowhow voor de uitvoering van de kernopdrachten en de systematische opvolging van de (kosten)effectiviteit waarborgen;
3. transparante onderbouwing van het toepassingsgebied van besparingen, zowel op het vlak van betrokken entiteiten als personeelsgroepen;
4. afstemming van de besparingsdoelen op de personeels- en budgettaire behoeften in functie van kerntaken;
5. afstemming van de interne opvolging en rapportering van de besparingen op het behalen van de beleidsdoelstellingen en de resultaten van de dienstverlening in plaats van louter op besparingsaantallen;

4.2 Aanbevelingen

Nood aan:

6. instrumenten om de kwaliteit en de efficiëntie van de dienstverlening van de Vlaamse overheid te meten en op te volgen.
7. overkoepelende (personeels)behoefteplannen die uitgaan van de optimale inzet en interne mobiliteit van personeel; met flexibiliteit in functie van nieuw beleid;
8. bewaking van het welzijn van het personeel van de VO. De negatieve tendens in de prestatiegraad, de werkdruk en de werkgerelateerde stress en ziekte dienen onderzocht en geremedieerd te worden.